

ALTERNATYVUS UŽSIENIO KALBOS UŽDUOČIŲ VERTINIMAS

Aušra Stepanovienė

Mykolo Romerio universitetas
Viešojo saugumo fakultetas Humanitarinių mokslų katedra
Putvinskio 70
LT-44211, Kaunas
ausramru@gmail.com

Pagrindinės sąvokos: kritinis mąstymas, vertinimas, užduotys, svarstymas, lingvistinis tobulėjimas.

Keywords: critical thinking, assessment, assignments, reflection, linguistic development.

SANTRAUKA

Šis tiriamasis darbas nagrinėja studentų užduočių įvertinimo naudingumą. Straipsnyje analizuojami studentų apklausos duomenys apie įvairių užduočių naudingumą bei pateikiami studentų rašytiniai svarstymai apie jų ruošiamą užsienio kalbos aplanką (užduočių rinkinį), kurį sudaro rašiniai, specialybės tekstų santraukos, diskusijos, atvejų analizė, specialybės temų užsienio kalba prezentacijos, projektai, tarnybiniai pranešimai, klausimynai/testai ir kt.

Tyrime dalyvavo 48 Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto II kurso studentai, kurių užsienio kalbos mokėjimo lygis yra vidutinis ir aukštesnis nei vidutinis. Rezultatai parodė, kad užduočių įvertinimas yra palankus besimokančiųjų lingvistiniam tobulėjimui, o svarstymais paremta mokymosi praktika padeda gerinti mokymosi kokybę.

Šiuolaikiniame permainų pasaulyje sparčiai vystosi ir keičiasi švietimo sistema. Vykstant pokyčiams Europos Sąjungoje, rengiant bendrus tarptautinius projektus, vis didesnę svarbą įgyja gebėjimas tarpusavyje sąveikauti. Šiandieninis studentų ugdymas jau nebėra paprastas žinių perteikimas ir įgūdžių formavimas, bet kompleksinis procesas, kuriame reikia taikyti ir mokėti modeliuoti įvairius mokymo(si) ir vertinimo metodus. Toks mokymasis padeda ugdyti ne tik visuomeninius komunikavimo įgūdžius, lanksčiau įgyvendinti ugdymo diferencijavimo principą, bet ir siekti mokymosi performatyvumo. (Teresevičienė M., Gedvilienė G., 2003).

Vienas iš pastaruosius dešimtmečius vykstančių universitetinių studijų pokyčių aspektų yra požiūris į mokymą(-si) pokyčiai ir jų svarba. Juos nagrinėjo daugelis Lietuvos mokslininkų: R.Laužackas (2000), M.Teresevičienė ir G. Gedvilienė (2004), L.Jovaiša (2001) ir kt.

Netradicinių vertinimo būdų diegimas – vienas iš reikalavimų, keliamų universitetinėms studijoms ES. Naujiems požiūriams į mokymo(-si) procesą atsirasti ir įsitvirtinti reikia integruoto požiūrio į vertinimą. Užduočių vertinimo metodas naudojamas kaip mokymosi strategija pereinant nuo tradicinės prie naujos vertinimo sistemos (Burkšaitienė N., 2004). Studentų užduočių (aplanko) įvertinimas plačiai naudojamas mokymo procese. Besimokančiųjų dalyvavimas kritinio mąstymo plėtroje ir vertinime yra pagrindiniai alternatyvaus vertinimo bruožai. Mokant profesinės užsienio kalbos yra gana dažni dėstytojų ir studentų požiūrių į tos pačios veiklos privalumus neatitikimai. Neretai dėstytojų tarpe tokios nepopuliarios užduotys kaip gramatikos pratimai ir vertimas besimokančiųjų yra laikomas labai naudingų. Todėl siekiant geresnių studijų rezultatų svarbu atsižvelgti į studentų mokymosi poreikius – nustatyti, kokios užduotys jiems bus naudingesnės, siekiant užsibrėžtų tikslų.

Šio **tyrimo tikslas** yra išnagrinėti studentų požiūrį į įvairių profesinės užsienio kalbos užduočių naudingumą, išanalizuoti jų teiginius apie mokymosi sėkmę ir nesėkmes bei realizuoti studentų poreikius sudarant užduočių rinkinius. **Tyrimo objektas** – studentų požiūris į užsienio kalbos užduočių naudingumą. **Tyrimo metodai:**

1. Užsienio kalbos pratybų veiklos naudingumo apžvalga.
2. Studentų rašytiniai apmąstymai apie užduotis ir mokymosi pasekmes.

Literatūros apžvalga

Lietuvoje ir užsienyje atlikti tyrimai rodo, kad užsienio kalbos mokymo(si) inovacijos, pagrįstos konstruktyvistinėmis savireguliacijos ir mokymosi bendradarbiaujant strategijomis, yra veiksmingos naujajame švietimo tikslų kontekste. Jos ugdo gebėjimus, reikalingus šiuolaikiniame darbo pasaulyje – efektyvaus bendravimo įgūdžius, ugdomas kritinio mąstymo gebėjimas (M.Tereševičienė, G.Gedvilienė,2003). Nustatyta, kad mokymasis bendradarbiaujant universitetinėse studijose padeda sukurti geresnį psichologinį klimatą, plėtoti empatiją ir abipusį supratimą.

Alternatyvus profesinės užsienio kalbos užduočių įvertinimas plačiai naudojamas aukštosiose mokyklose mokslumo efektyvumui nustatyti. Teigiama, kad vienas iš svarbiausių profesinės užsienio kalbos mokymosi aspektų yra studentų įtraukimas į mokymosi plėtrą. Douglas (2000) nuomone, studentai turėtų būti lygiaverčiai partneriai rengiant užsienio kalbos mokymo užduotis. Jų įtraukimas stiprina studentų motyvaciją, o drauge didina viso kurso efektyvumą. Ypač svarbu atlikti profesinės užsienio kalbos užduočių analizę studento akimis.

Studentas suteikia grįžtamojo ryšio informaciją apie užsienio kalbos užduotis, tiksliai informuoja apie pažangą mokymosi procese. Užsienio kalbų užduočių vertinimas, periodiškas jų naudingumo apmąstymas, diskusijos bei rezultatų aptarimas svarbus tolesnei grupės veiklai. Sudarant užsienio kalbos užduotis svarbūs ir studentų, ir dėstytojų vaidmenys. Siekiama tarpusavio sąveikos, atsiranda abipusė atsakomybė Beckett ir Slater (2005) atlikto tyrimo rezultatai rodo, kad tik vienas penktadalis iš 82 dalyvių džiaugėsi projektiniu darbu, ketvirtis neturėjo aiškios nuomonės, o 57 procentai šią užduotį vertino neigiamai. Pasak Nunan (1988) dėstytojų ir studentų nuomonių apie užduočių naudingumą neatitikimas stabdo pažangą mokymo(si) procese. Studentų apmąstymai apie užduotis parodė, kad besimokantieji vertino gramatikos pratimus aukštesniais balais negu tai darė jų mokytojai, kurie pirmumą teikė poriniam arba grupiniam darbui ir bendravimo užduotims. Panašios McDonough (2002) išvados. Jis rašo apie besimokančiųjų nemėgstamas ir jų nuomone būsimam darbui mažai reikalingas užduotis, tokias kaip įrašų klausymas ir dialogų sudarymas pagal vadovėlyje pateiktą medžiagą. Studentai pirmenybę teikė gramatikos pratimams, skaitymui, vertimui, kadangi, jų nuomone, tai svarbu mokymuisi ir būsimai karjerai.

Tyrimo rezultatai

Tyrimo dalyvavo 48 Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto II kurso studentai, kurių užsienio kalbos mokėjimo lygis yra vidutinis ir aukštesnis nei vidutinis. Tyrimui buvo naudojama apklausa, parengta pagal mokslinius užsienio kalbos mokymo tyrimo standartus (Dornyei, 2002). Priede pateikiami keletas studentų atsiliepimai apie profesinės užsienio kalbos užduočių naudingumą.

Pagal apklausos standartus visi teiginiai buvo vertinami penkių galimų atsakymų skalėje. Studentai vertino kiekvieną teiginį apveddami apskritimu ar įrašydami tinkamą skaičių: 1 – visiškai nesutinku, 2 – nesutinku, 3 – neturiu nuomonės, 4 – sutinku, 5 – visiškai sutinku. Teigiami (visiškai sutinku ir sutinku) bei neigiami atsakymai (visiškai nesutinku ir nesutinku) yra sudėti. Studentų atsakymų rezultatai pateikiami 1 lentelėje. Teigiami (visiškai sutinku ir sutinku) bei neigiami atsakymai (visiškai nesutinku ir nesutinku) yra sudėti.

Pirmoji lentelės eilutė rodo respondentų nuomonę apie profesinio žodyno terminų, reikalingų kalbiniam tobulėjimui, naudingumą. 82% studentų mano, kad profesinės kalbos žodynas yra svarbus mokymuisi. 7% atsakymų yra neigiami. Likusieji respondentai (11%) neturi nuomonės apie šios užduoties naudingumą užsienio kalbos pratybose.

Kitoje eilutėje matyti studentų požiūris į specialybės teksto santraukos rašymą. 40% studentų pabrėžė užduoties naudingumą, 29% nesutinka, o 31% apklaustųjų neturi savo nuomonės. Rezultatai rodo, kad studentai nemėgsta užduoties, nes jai atlikti prireikia daug laiko, nelengva formaliai, tiksliai, aiškiai ir glaustai išsakyti mintis.

Studentų požiūris į kūrybines užduotis atsispindi trečioje 1 lentelės eilutėje. 71% studentų šios užduotys patinka, 13% studentų atsiliepimai neigiami ir 16% besimokančiųjų neturi savo nuomonės apie šios rūšies užduotį.

Ketvirtoji apklausos lentelės eilutė pateikia studentų apmąstymus apie diskusijų, kurios paprastai apima kalbėjimą eksromptu, naudingumą. Didžiosios daugumos studentų nuomonė yra teigiama (87%) ir tik 13% neturi savo nuomonės. Nėra nė vieno neigiamo atsiliepimo apie šią veiklą pratybų metu. Studentai yra labai aktyvūs reikšdami savo nuomonę ir mėgsta debatuoti.

Specialybės užsienio kalbos temų pristatymas naudojant Power Point programą taip pat teigiamai buvo įvertintas daugumos studentų (80%). Tik 10% neturėjo savo nuomonės, ir tiek pat studentų neigiamai atsiliepė apie prezentacijas teigdami, kad juos baugina pasisakymas prieš auditoriją.

Apklausos teiginiai	sutinku	neturiu nuomonės	nesutinku
Specialybės terminų ir frazių mokymasis yra naudingas kalbiniam tobulėjimui.	82	7	11
Specialybės tekstų santraukų rašymas vysto rašymo įgūdžius.	40	29	31
Kūrybinių užduočių atlikimas naudingas lingvistinių įgūdžių gerinimui.	71	13	16
Diskusijos įvairiomis specialybės temomis naudingas kalbinių įgūdžių tobulinimui.	87	13	–
Pristatymai naudojant Power Point programą lavina kalbėjimo įgūdžius.	80	10	10

1 lentelė. Studentų atsiliepimai apie įvairių profesinės užsienio kalbos užduočių naudingumą.

Apklausos metu paaiškėjo, kad būsimiems viešojo saugumo pareigūnams labai svarbios viešojo kalbėjimo užduotys. Jos skatina mąstyti ir išreikšti savo mintis. Studentai tampa pareigūnais, o jų sakytinė kalba – išprusimo, išsilavinimo sinonimu. Studentų rašytiniuose pasisakymuose akivaizdu, kad studijuojant atsakinėti raštu tenka dažniau negu žodžiu. Užsienio kalbų dėstytojai, pageidaujant studentams, stengiasi parengti kuo daugiau užduočių, lavinančių kalbinius įgūdžius. Studentai skatinami kurti dialogus, imituoja pareigūnus, pažeidėjus, turtina ne tik žodyną, bet ir mokosi polemikos, ginčo kultūros. Kuo daugiau progos turės studentai auditorijoje pakalbėti spontaniškai, kuo daugiau jie bus skatinami susidurti su netikėtomis

situacijomis, tuo greičiau įvaldys užsienio kalbą, pajus kalbėjimo džiaugsmą, pasitenkinimą ir pradės sklandžiau kalbėti. Kuriant užduotis reikėtų vadovautis komunikacinio kalbos mokymo metodikos nuostatomis. Pagrindiniai principai yra komunikacinis kryptingumas, visų 4 kalbinės veiklos rūšių (kalbėjimo, klausymo, rašymo ir skaitymo) dermė, šnekamosios kalbos pirmumas rašytinės kalbos atžvilgiu.

Specialybės užsienio kalbos užduočių naudingumo mokymo procese svarstymas įneša svarų indėlį į alternatyvaus įvertinimo koncepciją. Remiantis šiomis sampratomis tampa akivaizdu, kad studentai nuoširdžiai aprašo savo potyrius atliekant įvairias užduotis, suprasdami užduočių naudingumo vertinimo svarbą. Kritiniai apmąstymai apie kiekvieno asmens pasiekimus ar nesėkmes skatina besimokančiuosius stengtis geriau mokytis. Studentų svarstymai apie užsienio kalbos pratybių užduočių naudingumą siūlo geresnes išvalgas mokymosi procesui.

Mokant užsienio kalbos aukštosiose mokyklose dėstytojams reikėtų skatinti užduočių vertinimą, padedantį pasirūpinti permainingais besimokančiųjų poreikiais. Studentų rašytiniai svarstymai labiausiai gali pasitarnauti analizuojant studentų individualius sunkumus ir nesvarbias jų būsimai profesijai užduotis, t.y. jų požiūrį į gramatiką, rašinius, tekstų klausymą ir skaitymą. Individualizuotas priėjimas leidžia dėstytojams įgyti kiekvieno studento pasitikėjimą ir sumanyti naujus būdus kalbinės plėtros skatinimui.

IŠVADOS

1. Studentų svarstymai apie profesinės užsienio kalbos užduočių naudingumą įgalina pastoviai analizuoti besimokančiųjų atsakomąją reakciją ir pritaikyti mokymo metodus permainingiems studentų poreikiams.
2. Bendradarbiavimas, užduočių analizė lengvina mokymo proceso koordinavimą, laiduoja efektyvesnę pratybių procesą, stiprina ryšius tarp dėstytojų ir studentų.
3. Pedagogui, susipažinusiam su studentų nuomone apie užduočių naudingumą, lengviau pateikti reikalingiausius kalbinės raiškos būdus, kad studijas baigę specialistai galėtų visais atvejais sėkmingai komunikuoti užsienio kalba.

Priedas. Keleto studentų atsiliepimai apie profesinės užsienio kalbos užduotis

1 studentas. Kūrybinės užduotys man neaiškios. Jei randu svarbią informaciją, sunku pasakyti esmę. Noriu pasakyti kažką labai įdomaus, bet nepasiseka.

2 studentas. Pasitelkęs į pagalbą kompiuterį galiu labai įdomiai pateikti surinktą medžiagą ir sudominti dėstytoją bei draugus. Patobulinau kalbėjimo gebėjimus, nes šių įgūdžių prireiks būsimame darbe.

3 studentas. Profesinės kalbos žodynas praplėtė žinių bagažą. Išmokau daug naujų terminų ir profesionaliai naudotis žodynu.

4 studentas. Specialybės temų pristatymai – pačios įdomiausios ir puoselėjančios sumanymus užduotys.

5 studentas. Prezentacija – tai pati svarbiausia užduotis. Esu priversta pakartoti ir išmokti daug frazių. Turiu galimybę išsakyti mintis raiškiai. Ši užduotis naudinga, todėl, kad daugiausia kitų dėstomų dalykų užduočių atliekame raštu ir retai turime galimybę pakalbėti.

6 studentas. Komunikacinės užduotys naudingos ir reikalingos būsimai profesinei veiklai bei karjerai.

LITERATŪRA

1. Teresevičienė M., Gedvilienė G. Mokymasis grupėse ir asmenybės kaita.-Kaunas, 2003.
2. Douglas, D. (2000). Assessing Language for Specific Purposes. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Beckett G. H., Slater, T. (2005). The Project Framework: a Tool for Language, Content, and Skills Integration. *ELT Journal* 39/2.
4. Nunan, D. (1988). "The Learner-Centered Curriculum". Cambridge: Cambridge University Press.
5. McDonough, J. (2002). „The Teacher as Language Learner: Worlds of Difference? “. *ELT Journal* 56:96-99.
6. Dornyei, Z. (2002). Questionnaires in Second Language Research: Construction, Administration and Processing. *TESL-EJ*, vol.6.No3.

ALTERNATIVE ASSESSMENT OF FOREIGN LANGUAGE ASSIGNMENTS

Aušra Stepanovienė

Mykolas Romeris university

SUMMARY

The paper deals with the students' assessment of utility of various assignments for their linguistic development in foreign language classes. The success of alternative assessment in language teaching is predetermined by students' performance in it. The paper investigates the usefulness of different assignments and learners' written reflections on various classroom activities, such as vocabulary tests, duty reports on incidents and accidents, discussions, summaries of professional texts, creative tasks, oral presentations, listening practice, etc. The key features of alternative assessment are an alternative to traditional assessment skills and progress in learning and active participation of learners in the evaluation and development of reflective and critical thinking. Success in foreign language learning depends on learners' interest and motivation to study.

The respondents in the research were 48 second-year students from Mykolas Romeris university Public Security faculty studying English for Specific Purposes. They were students at the intermediate and upper-intermediate levels.

It can be stated that the assessment of tasks is closely linked to instruction because it reveals weaknesses in instructional processes and allows the teacher to individualize instruction for the student. In this research a brief survey was administered which was designed according to the scientific standards. The written self-reflections on the performance and achievements were analyzed. A few excerpts from students' reflections are reproduced.

The results of the research show that the most useful activities for students are oral tasks such as discussions, dialogues and presentations. The majority of students enjoys doing them and assesses them as most important for their future profession and beneficial for developing speaking skills.

In teaching foreign languages teachers need to examine learners' attitudes on assignments which can help teachers cater to changing students' needs. Students' individual written reflections might serve best due to opportunity to analyze student's individual difficulties and dislikes, i.e. attitudes to grammar, writing duty reports, writing summaries of professional texts or listening to long passages. Individualized approach allows teachers to gain each learner's trust and think of the ways of fostering their linguistic development.